

IVN AFDELING
EELDE-PATERSWOLDE

GROEN

NUMMER 62
VOORJAAR 2014

Bestuur IVN Eelde-Paterswolde

Voorzitter	Leo Stockmann Anemoonweg 40 9765 HG Paterswolde	e-mail: glstockmann@hotmail.com tel: 050-3095304
Secretaris	Hannie Koeleman- Lusink Hemstukken 32a 9761KM Eelde	e-mail: koeleman95@home.nl tel: 050-3095807
Penningmeester	Martin Hols Boerhaaveweg 6 9761 HB Eelde	e-mail: holsmjg@hotmail.com tel: 050-3093609 gironummer IVN: 0820257
Lid	Ep de Boer Ter Borchlaan 29/A 9728 XA Groningen	e-mail: e.deboer@home.nl tel: 050-5266364
Lid	Aafke Pot-Ellen Zuurstukken 76 9761 KN Eelde	e-mail: a.j.pot-ellen@home.nl tel: 050-3095518
Lid	Willem Zandt Burg. J.G. Legroweg 19 9765AD Paterswolde	e-mail: wzandt@hetnet.nl tel: 050-3094264
Lid	Agaath AB-van Zanten Goudsbloemweg 32 9765HS Paterswolde	e-mail: agaath.ab@planet.nl tel: 050-3093113

Werkgroepen en contactpersonen

Bomen, ruimtelijke ordening en milieu:	Agaath AB	3093113
Tentoonstellingen en publiciteit:	Leo Stockmann	3095304
Planten:	Ferry Wilkens	3092348
Vogels:	Leo Stockmann (ad interim)	3095304
Jeugd:	Aafke Pot	3095518
Vlinderkampje:	Tineke van den Berg	3094337
	Jille Eilander	3091918

Voorwoord

Al meerdere jaren is er in het begin van het jaar een bijeenkomst tussen bestuur en coördinatoren/vertegenwoordigers van werkgroepen. Bij zulke ontmoetingen worden in alle openheid standpunten naar voren gebracht, wensen geuit en wordt er ook gewoon gezellig gepraat. Met een drankje en een snackje wordt de avond besloten. Het bestuur hecht zeer aan deze ontmoetingen tussen sterk bij het IVN-werk betrokken mensen.

Deze Groen laat aan de hand van jaarverslagen van bestuur en werkgroepen zien wat er in het afgelopen jaar allemaal aan activiteiten binnen onze afdeling heeft plaatsgevonden. Veel dank aan iedereen die zich heeft ingezet. Daarnaast zijn er verslagen van lezingen/excursies en artikelen met een scala aan onderwerpen. Opvallend daarbij is dat enkele 'bijzondere' rupsensoorten zijn beschreven.

Natuurlijk is er ook aandacht voor het natuurgeweld, de storm op 28 oktober van vorig jaar. Een storm is altijd een imponerend verschijnsel, niet zonder gevaar, en mede doordat de bomen nog goed in blad zaten, moesten veel bomen hun staande positie veranderen in een liggende.

Op zondag 26 januari was het noordoosten van ons land opeens bedekt onder een laag van 5 – 10 cm sneeuw. Dat leverde mooie sfeerbeelden op vanaf de begane grond en vanuit de lucht (mooie drone-foto in Dorpsklanken van 29 januari). Veel mensen bezochten onze landgoederen om van dit winterse tafereel te genieten.

De Werkgroep Publiciteit heeft weer een gevarieerd lezingen- en excursieprogramma samengesteld.

Graag ziet het bestuur u bij een of meer activiteiten.

Leo Stockmann, voorzitter
(8 februari 2014)

Foto omslag: Veldboekje vanaf Zuiderdijk richting Noorddijk (Onlanden) van Leo Stockmann .

Inhoudsopgave (bladzijde nummers verschillen in deze internetversie)

Bestuur en werkgroepen IVN Eelde-Paterswolde	2
Voorwoord	3
Overzicht programma voorjaar/zomer 2014	5
Jaarverslag van de secretaris 2013	6
Chronologisch overzicht 2013	7
Jaarverslag plantenwerkgroep	8
Jaarverslag werkgroep Vlinderkampje	9
Brom: Bomen, Ruimtelijke Ordening en Milieu	11
Jaarverslag Vogelwerkgroep 2013	13
Verslag werkgroep Natuurlijke Historie 2013	14
Verslag Natuurclub 6-8 jarigen 2013	16
Verslag Jeugdnatuurclub 9-12 jarigen 2013	17
Lezing Geologie van Noord-Drenthe	19
Excursie Geologie	20
Programma voorjaar/zomer 2014	26
Nacht van de nacht fietstocht	31
Vogelvitrine naar Centriumschool	32
Huiszwaluwen	33
Waarnemingen bosuilen	34
Vrijwilligers in beeld	38
Dode bruine kikkers op de weg	40
Entreegeld	42
Wilgenhoutrups	43
Rups Helmkruidvlinder	44
Rups Groot avondrood	45
Houtoogst 2	47
Kleine beren op de weg	49
Leden van de werkgroepen	51

Overzicht programma IVN Eelde-Paterswolde

Voorjaar /zomer 2014

Dinsdag 18 maart:

Algemene ledenvergadering met lezing van de heer Jan Menzinga

Zaterdag 12 april

Plantenruilbeurs aan de Esweg 23 in Eelde

Zondag 27 april

Wandeling Appelbergen

Zaterdag 10 mei

Vogelexcursie De Duinen-Vosbergen

Zondag 18 mei

Veentjesroute Zeijen

Zaterdag 21 juni

Slootjesmiddag voor kinderen en hun begeleiders

Zaterdag 28 juni

Excursie natuurgebied Kardinga

Zondag 24 augustus

Fietsexcursie naar een drietal veentjes in de buurt van Bunne.

Zondag 14 september

Open middag IVN op vlinderkampje “De Duinen”

Woensdag 24 september

Lezing over otters en bevers door Alwin Hut

Zie voor het uitgebreide programma verderop (nu pag. 24)

Jaarverslag van de secretaris over 2013

Het **bestuur** heeft het afgelopen jaar 8 keer vergaderd, waarvan 1 keer samen met de vertegenwoordigers van de werkgroepen.

De Baanverlenging is gerealiseerd en ondanks het feit dat de alternatieve vleermuizenroute ook gerealiseerd is, wilden wij toch contact blijven houden met de directie van het vliegveld over natuurzaken rondom de baan. Na meerdere verzoeken is dit tenslotte gehonoreerd.

Tineke van den Berg heeft zitting genomen in de Commissie Regionaal Overleg luchthaven Eelde als lid en vertegenwoordigster IVN Eelde-Paterswolde.

Verder hebben we met de **gemeente Tynaarlo** een overleg gehad samen met IVN Vries en IVN Zuidlaren op het landgoed Lemferdinge, voorafgegaan door een wandeling over het Vlinderkampje.

Het bestemmingsplan Buitengebied was toen net door de raad aangenomen, ondanks ingediende bezwaren van de drie IVN-afdelingen in de gemeente daartegen. Er liep in 2013 nog wel een bezwaar bij de Raad van State.

Er waren twee regiobijeenkomsten voor de afdelingen in Drenthe.

Willem en Hannie zijn naar de voorjaarsbijeenkomst geweest, waar het landelijk bestuur zijn plannen kwam uiteenzetten. Aan de orde kwam o.a. een voorstel tot leden-contributieverhoging (voor alle afdelingen €24, -). Wij en andere afdelingen hebben daar schriftelijk bezwaar tegen aangetekend. Bij de najaarsbijeenkomst waren Ep, Willem en Hannie aanwezig. Ook hier ging het over het landelijk beleid en vertelden de afdelingen waar ze zoal mee bezig waren. Eveneens werd er ingegaan op allerlei cursussen die door het landelijk bureau ondersteund worden, zoals Tuinreservaten, Groen dichterbij, Natuurontbijt etc.

Ledenbestand. Eind 2013 hadden we 165 leden, 8 huisgenootleden, 58 donateurs en 13 jeugdleden. Het bestuur heeft besloten het contributiegeld te verhogen, voor leden naar €17, - en voor donateurs naar €10, - .

Lezingen en excursies. We hadden een gevarieerd programma van activiteiten. Zie overzicht elders in Groen. Er is een vogelcursus gegeven, die door 20 mensen is gevolgd en door Leo, Anne en Sieds werd verzorgd. De cursus leverde een aantal nieuwe leden op.

Werkgroepen. Over de werkgroepen vindt U verslagen in Groen.

PR. Stands hebben gestaan op de Jaarmarkt, Open dag op 't Hoogeveld (kijkboerderij NM) en natuurlijk op de Open IVN dag in september op het Vlinderkampje (een geslaagde middag).

Communicatie. Aankondigingen van lezingen en excursies staan in Groen, gaan digitaal naar leden en donateurs, worden gepubliceerd in Dorpsklanken en staan op de site op www.ivn.nl/eeldepaterswolde (onder evenementen). Ook verschenen er regelmatig stukjes in Dorpsklanken onder de titel ‘Aandacht voor de natuur’ van Leo Stockmann.

Hannie Koeleman-Lusink

Chronologisch overzicht 2013

datum 2013	spreker/ begeleider	onderwerp/activiteit	Aantal belang- stellenden
15 jan.	Kees Boele	Lezing: Onder en boven water	19
7 mrt.	Wim van Boekel	Lezing: Natuurontwikkeling Onlanden	30
26mrt.	Sieds Rienks	A.L.V.met lezing over Lesbos	20
11 apr.	Hans Colpa	Mossenlezing	10
13 apr.	Hans Colpa	Mossenexcursie De Braak	10
20 apr.	Jopie Kardol	Plantenruilbeurs	15
11 mei	Leo Stockmann Anne v/d Zijpp	Vogelexcursie Vennebroek/Friescheveen	20
14 juni	Stand	Eelder jaarmarkt	
21 juni	Stand	Open dag 't Hoogeveld	
18 juni	Popko v/d Meulen	Excursie natuurbouw project	10
7 juli	Gron.landschap	Vaartocht Zuidlaardermeer	26
15 sept		Open middag IVN Vlinderkampje	100
26 okt	Leo Stockmann	Fietstocht Nacht van de nacht. door de Onlanden	14
2 nov	Dorpsbelang Yde	Nat. Natuurwerkdag in het Ydersveen	30
21 nov	Harry Huisman	Lezing geologie Noord-Drenthe	33
23 nov	Harry Huisman	Excursie geologie	16
27 dec	Leo Stockmann	Afgelaste wandeling en Snertmaaltijd	15

Jaarverslag Plantenwerkgroep over 2013

De plantenwerkgroep is ook dit jaar actief geweest in verschillende natuurgebieden. Een belangrijk object voor de plantenwerkgroep is het nieuwe natuurgebied in Eelderwolde. Hier ligt ons Permanente Quadrant waar we jaarlijks op een vaste plaats een vaste oppervlakte de flora inventariseren. Dit gebeurt al jaren en zo kun je de successie in de vegetatie goed volgen. Verder hebben we in het hele gebied ook gekeken naar een beperkt aantal belangrijke kensoorten. Hierbij werd de eerste wilde orchidee in het gebied gevonden. Dit onderzoek gaan we eens in de 3-4 jaar herhalen, zodat voor het hele gebied het beheer hierop afgestemd kan worden. Al met al een hele klus, die vele avonden in beslag nam en waar je niet bang moet zijn voor natte voeten.

Het gebied van het Ydersveen is ook bekeken, vooral omdat daar de natuurwerkdag wordt gehouden. Er werd in de plas een apart soort gele plomp gevonden, die later Nuphar advena bleek te heten. Een plant die waarschijnlijk ontsnapt is uit een tuinvijver. Hij komt oorspronkelijk uit de VS. In een stukje verruigde heide werden plantjes van de rondbladige zonnedauw gevonden. Een bewijs dat maaien en afvoeren wel degelijk zin heeft. De veentjes in Bunne zijn ook bezocht, helaas zijn er twee, die door vermeting niet zo interessant meer zijn. Ze bevinden zich tussen de akkers met mais en leliebollen. Maar één van de veentjes is recentelijk opgeschoond en daar vind je dan o.a. nog de veenbes in mooie aantallen. We vonden een plant, die er niet thuis hoort: een witte waterlelie.

In de zomer is er een determinatieavond geweest. Onder leiding van Leo Stockmann heeft de groep de grassen bekeken, planten die soms moeilijk op naam te brengen zijn. Dit was een leerzame en gezellige avond en voor herhaling vatbaar.

Een aandachtspunt is de berm langs het zandpad achter de kijkboerderij Het Hoogveld. Hier groeit de blauwe knoop nog in grote aantallen. Maar hoe lang nog, want het beheer is niet optimaal en ze dreigen overgroeid te worden door bramen. We houden dit nauwlettend in de gaten en ondernemen zonodig actie naar de gemeente Tynaarlo, die verantwoordelijk is voor het beheer.

Al met al was het weer een druk jaar, waarbij in het seizoen iedere donderdagavond enkele vrijwilligers het veld in gingen om een bijdrage te leveren aan de bescherming van onze flora. Mocht je zin hebben om mee te doen, geef je op, een uitgebreide kennis van de flora is niet vereist, maar wel makkelijk.

Ferry Wilkens, coördinator Plantenwerkgroep

Verslag van de werkgroep Vlinderkampje 2013.

Koffie in de voorjaarszon op het Vlinderkampje

Foto Tineke van den Berg

De winter was lang... pas eind maart gingen we weer aan de slag met wat snoeien en de cultuurtuin voorzichtig voorjaars klaar maken. Onze hulp daarbij was Marijn van Driel, die bij ons maatschappelijke stage doet. De lange winter mondde uit in een laat en lang voorjaar. De sneeuwkllokjes bloeiden half april nog... Ook werden half april samen met het bestuur een Drentse Bellefleur en een Halesia geplant, geschonken door IVN Zuidlaren ter ere van de 65^e verjaardag van onze afdeling. Inmiddels is gebleken dat de Halesia er niet veel zin in heeft gehad. We hopen op een ander, beter exemplaar. In de cultuurtuin is in juni/juli hard gewerkt aan een nieuwe vijver, omdat de oude lek was. De nieuwe is groter en breder met een moeraszone aan beide zijden. Verbazingwekkend hoe snel kevers, kikkers en salamanders in de vijver komen huizen. Dat verschijnsel kon goed waargenomen worden door de kinderen van groepen 3 en 4 van de Eelder basisscholen. Zij kwamen evenals vorige jaren weer een uur op ontdekkingstocht in het vlinderkampje. Elk jaar maken op deze manier

ongeveer 300 kinderen, leerkrachten en zo'n 40 ouders kennis met de natuur in brede zin, met het vlinderkampje en met het IVN! In de nabije toekomst zal het weiland naast het vlinderkampje, ook eigendom van Natuurmonumenten, bij ons gebied betrokken worden. Via een aan te leggen dam komt er een pad door het hopelijk bloemrijke weiland rond het zogenaamde klimaatbosje en langs een aantal akkertjes. Onze werkgroep zal het pad steeds maaien. Het maaien op het vlinderkampje gebeurt met de zeis (met uitzondering van het pad), vooral door Fokke, Lukas en Bertus. Alle materiaal wordt afgevoerd vanwege de gewenste vershraling naar de nieuwe hooiberg. In de herfst heeft Jacob de Bruin ervoor gezorgd dat het grootste deel van de wei machinaal gemaaid is. In de loop der jaren heeft het terrein zich door het gerichte beheer ontwikkeld tot een ecologisch zeer divers gebied. Een eldorado voor flora, fauna en mens!

Tineke van den Berg

BROM, de werkgroep Bomen, Ruimtelijke Ordening en Milieu. 2013

We hebben ons jaren lang ingespannen om de baanverlenging van GAE te voorkomen omdat we het oorspronkelijke landschap van kleine weilandjes met oude houtwallen wilden behouden. De resultaten waren een vleermuiskelder en een alternatieve rij bomen van vier meter hoog omdat een belangrijke vleermuisvliegroute langs de Eekhoornstraat verloren zou gaan. Dit is het afgelopen jaar gebeurd. Aan ons de taak om de ontwikkelingen m.b.t. deze vliegroute te volgen en verder ook het “natuurvriendelijke” beheer van het gehele vliegveld-terrein in de gaten te houden. De bestaande Werkgroep vleermuisinfrastructuur (IVN, GAE en Gemeente Tynaarlo) is opgeheven en nu opgevolgd door een jaarlijks bijeen te komen “Overleg Natuurbeheer vliegveld Eelde” met dezelfde deelnemers. De eerste bijeenkomst is geweest. Overleg m.b.t. kapaanvragen voor bomen op de rond het vliegveld aanwezige houtwallen (Kap wegens maximale hoogte obstakels / trekroute fauna), milieuvriendelijk maaibeheer, onderhoud van gegraven poelen, de faunapassage onder de Legroweg. We blijven verder in contact met GAE doordat Tineke van den Berg deel uitmaakt van de Provinciale Commissie Regionaal Overleg GAE, waar meer partijen bij betrokken zijn. Als een van de eerste punten wordt de op dit ogenblik niet functionerende klachtenafhandeling opgepakt

Daarnaast hebben we ons beziggehouden met het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Tynaarlo. Dit doen we in nauwe samenwerking met de IVN afdelingen in Vries en Zuidlaren en de Milieufederatie Drenthe omdat dit plan de gehele gemeente omvat. We hebben gewaarschuwd voor schaalvergroting van de intensieve landbouw en benadrukt dat de beperkingen van stikstofdepositie zoals in de MER opgenomen nadrukkelijk moeten worden gehandhaafd. Ook was op sommige punten de EHS op de kaarten niet goed ingetekend. Onze opmerkingen zijn in het uiteindelijke Bestemmingsplan Buitengebied grotendeels opgenomen. Dit speelde ook in “de Leegte” aan de Groningerweg in Eelderwolde waar men een vergunning had aangevraagd voor de bouw van een aantal recreatiewoningen. Het gebied ligt wel degelijk in de EHS en moet zijn oorspronkelijke natte structuur dus behouden. De ophoging van het terrein en het maken van een autoparkeerplaats is daarom niet geoorloofd. De vele m3 grond worden op dit ogenblik weer verwijderd. Zonder het aan de bel trekken van de IVN bij de gemeente was hier de EHS verloren gegaan. Bij wijzigingen van de EHS in het bestemmingsplan Ter Borch in het gebied de Waterwijk kwamen wij pas van de plannen op de hoogte toen het bestemmingsplan al was vastgesteld en dan heeft inspraak geen zin meer. Bij alle plannen van de gemeente bekeken wij in hoeverre bestaande bomen gespaard konden worden. Dit was o.a. het geval bij de verkeersrotondes aan de Hoofdweg/Legroweg en bij de Meerweg. Bij de bouwplannen in het Groote Veen proberen we mee te denken met de invulling van de aanleg van het openbaar gebied, in het bijzonder het gebied rondom de nieuw te bouwen MFA. We zijn bij de Boomfeestdag betrokken geweest bij het planten van 45 beuken aan de Siegersslag. Dit is een globaal overzicht van waar we het afgelopen jaar mee bezig waren. Er blijft genoeg te doen en we zoeken dan ook enkele IVN'ers die gemotiveerd zijn om een deel van hun vrije tijd te besteden aan het behoud van natuur, milieu en landschap.

Agaath AB

Verslag Vogelwerkgroep 2013

Houtduif

Foto Sieds Rienks

Bij de vogelwerkgroep zijn 14 leden van IVN Eelde-Paterswolde en 5 leden uit Vries aangesloten. In 2013 zijn twee bijeenkomsten geweest, op 6 maart en op 6 november, op 't Hoogveld (kijkboerderij NM). Voor de pauze werd er vergaderd, na de pauze was er een lezing. Beide keren nam Sieds Rienks de lezing voor zijn rekening en zo kregen we mooie landschaps- en vogelbeelden te zien van de polders ten noorden en noordwesten van het Zuidlaardermeer en van Texel. Subwerkgroepjes hebben zich bezig gehouden met tellingen van broedparen huiszwaluw, kerk- en steenuil en roek. Er zijn geen gierzwaluwtellingen gedaan. De Vrieze vogelaars inventariseerden de gebieden Bongeveen en De Holten. Op Vennebroek-Friescheveen begeleidde Piet Feenstra de jeugd bij de controle van nestkastjes. Excursies zijn er geweest naar Onner- en Oostpolder met een wandeling over het dijkje van het Drentsche diep tot aan het gemaal Onnerpolder (30 maart), Mantingerzand (18 mei) en Oost Groningen, landbouw- en natuurgebied (20 juli). Verslagen van deze excursies van Sieds Rienks zijn te vinden op onze IVN site, bij werkgroepen/vogelwerkgroep. Door Sieds Rienks, Anne van der Zijpp en Leo Stockmann werd een vogelcursus georganiseerd, bestaande uit drie theorieavonden en twee

excursies. De cursus was met 20 personen volgeboekt. In het kader van de Nationale Vogelweek begeleidden twee leden van de vogelwerkgroep op 11 mei een 'vroeg' vogelexcursie op Vennebroek-Friescheveen. Leden van de vogelwerkgroep stonden ook in de IVN-stands op Jaarmarkt Eelde, Open dag 't Hoogeveld en Open IVN dag op het Vlinderkampje. Een aantal leden bezocht in november in Ede de landelijke SOVON dag (een groot aanbod aan korte lezingen over vogels, een vogelreizen- en vogelboekenmarkt en natuurlijk stands met verrekijkers en telescopen).

Leo Stockmann

Verslag Werkgroep Natuurlijke Historie (Ol Eel/IVN) 2013

De Werkgroep Natuurlijke Historie telt 9 leden en vergadert in het Historisch Centrum Ol Eel.

Zij kwam in 2013 4 keer bijeen, n.l. op de derde woensdag in februari, april, mei en oktober. De opkomst bedroeg gemiddeld 5 personen. In de bijeenkomst van 20 februari deed Cathrinus Schaafsma verslag van zijn onderzoek op de westflank van Vosbergen n.a.v. een verzoek om informatie over grondsoorten en grondgebruik van dit gebied in het verleden. Op 17 april hield Gerbrig Rietema vóór de pauze een verhaal over het Friese platteland als legbatterij ofwel de geschiedenis van het kievitseil. Na de pauze vertelde Cathrinus Schaafsma over de geschiedenis van Eelderwolde. Het betrof een herhaling van 2 april, toen hij en Jan te Pas (Ol Eel) voor de onderwijzers van OBS Ter Borch optraden met een powerpoint-presentatie te Noorddijk. Jille Eilander vertoonde op 15 mei eveneens een herhaling: de 20 jaar oude diaserie over Wandelroute Eelderdiep. De tekst van destijds, geschreven door Leo Stockmann en Cathrinus Schaafsma, werd voorgelezen door Ynze de Boer. Op 16 oktober werd na 5 maanden reces over allerlei groene zaken bijgepraat. In elke vergadering stalde Cathrinus Schaafsma flora- en fauna- nieuwtjes in kranten en tijdschriften uit.

De schrijversgroep kwam in het afgelopen jaar niet bijeen. De voorbereidingen voor het 'groene boek' lagen door allerlei huiselijke oorzaken praktisch stil. Wel hield redacteur Cathrinus Schaafsma contact met voorzitter Ginie Arends-Luinge.. Van het opgeslagen materiaal voor het boek werd in januari het Tuttel-archief naar het Historisch Centrum overgebracht. Werkgroep leden bezochten lezingen, excursies en cursussen, die nauw verband hielden met de natuurlijke historie. Op donderdag 7 februari gingen de meeste leden naar de lezing over de aanleg van parken door L.P. Roodbaard, gehouden door Els van der Laan, één van de auteurs van

‘Roodbaard’s Rijkdom’, in Galerie Lemferdinge. Klaas Jan Westerhof nam in het voorjaar deel aan de 8-weekse cursus Geopark de Hondsrug, gehouden in de synagoge te Zuidlaren, en aan de afsluitende excursie. Een viertal leden was ook aanwezig bij de lezing van amateur-geoloog Harry Huisman over de geologie van Noord-Drenthe. Zie verslag in deze Groen. Tenslotte was Cathrinus Schaafsma nauw betrokken bij de op zaterdag 14 december in Huize Vennebroek georganiseerde vrijwilligersdag van Natuurmonumenten. Ol Eel verzorgde er PPP en een expositie over De Braak, Vennebroek en Friescheveen.

Vragen om informatie over bepaalde gebieden leidden in de loop van het jaar tot publicaties. In februari informeerde F. Mulder, Boslaan 1 te Eelde, naar grondsoorten en grondgebruik op de westflank van Vosbergen en in juli Erik Bouman en Lia Bruijn, potentiële kopers van De Eekhof in het gebied De Bollen aan de zandweg Westermade, naar de herkomst van de veldnamen (De) Eekhof en (De) Bollen. Cathrinus Schaafsma schreef er in beide gevallen een artikel over, resp. in het juninummer van Kontakt (Ol Eel) en in het herfstnummer van Groen (IVN). In het kader van een serie artikelen over plaatsen en gebieden in de gemeente Tynaarlo schreef hij over het Bunnerveen (maart) en Herinrichting Peize (juni) in het tijdschrift Der Gemeindespiegel van onze Duitse partnergemeente Wardenburg.

Cathrinus Schaafsma, vice-voorzitter

Verslag 2013 natuurclub 6-8 jarigen

Hoe lang organiseert onze afdeling al activiteiten voor de jeugd? Dankzij de bewaarde stapel Groentjes wordt duidelijk dat de eerste keer van de natuurclub in het voorjaar van 1991 was, dus 23 jaar geleden! Steeds in goede samenwerking met aanvankelijk Ons Dorpshuis, later met Trias. In 1992 zijn de activiteiten voor de oudere jeugd in de barak in de Vosbergen gestart. Vele honderden kinderen hebben in die periode dankzij het IVN kennis kunnen maken en krijgen van de natuur. Er zijn nog steeds mensen van het eerste uur bij de natuurclub betrokken! Afgelopen voorjaar bleek weer het grote enthousiasme van de kinderen bij het “zoeken naar het voorjaar”, bij “wat vliegt daar”, voor de bijen van Jille. En natuurlijk bij de

verrassingstocht van de laatste keer, voorbereid door Marijke en vaste kracht Eunice. Tot slot bij de onovertroffen stokbroodjes -vers van het vuur- van Gerbrig.

Het verzamelde zwerfvuil wordt gerubriceerd Foto Tineke van den Berg

In het najaar is het programma meer herfstgericht. Natuurlijk komen de paddenstoelen aan bod, het opruimen van zwerfvuil leidt meestal tot lering en vermaak. De kinderen gaan de laatste keer naar huis met een zelf getimmerde voederplank plus vetbollen en pindaslinger. Dankzij de pannenkoeken van Gerbrig zeer voldaan. Afgelopen najaar was Rolinka Bouwmeester de ervaren vaste kracht. Helaas komt zij in het voorjaar niet terug. Trias zoekt nu iemand anders. Ook een aantal IVN-ers neemt -soms door omstandigheden- afscheid van de natuurclub (Fokke en Eunice). We zijn dus heel blij als zich nieuwe mensen melden voor de natuurclub!

Tineke van den Berg

Jeugdnatuurclub 9-12 jaar

Elke tweede zaterdagochtend van de maand komen we bij elkaar. Ongeveer 10 kinderen onder leiding van twee volwassenen. Dit jaar hielden we ons in en rond Ons Honk bezig met sporen zoeken, oriëntatie/kompas, vogels, vuur, bomen, creatief met de natuur. We hebben een geweldige uitvalsbasis midden in het bos achter Museum Vosbergen.

Voor de zomervakantie gingen we naar de Heemtuin in Muntendam. Struinen langs vleesetende en eetbare planten, vissen in vennetjes, met takken in de grond een zonnewijzer gemaakt en een stuk in stilte gewandeld. En onze vaste topper, de Natuurwerkdag: zagen, slepen en raggen bij Ydersveen. Na de novemberstorm- lagen- er grote bomen op ons te wachten. We waren met een flinke club kinderen en ouders. De afgelopen maand waren we op bezoek bij Ben Hoiting in

“halssieraad” van Itske Huberts

Zuidlaren, bioloog en houder van korenslangen-. We werden allerhartelijkst ontvangen in de huiskamer. Al snel waren drie slangen uit hun bakken in de schuur gehaald. Die gingen van hand tot hand / nek tot nek / schoot tot schoot. De volwassenen hadden het meeste voorbehoud in deze!

Aafke Pot heeft, na zo’n tien jaar begeleiding van verschillende jeugdnatuurclubs, afscheid genomen. Hartstikke jammer want Aafke is een

harde werker en met Aafke kun je lachen! Frederieke Puik is ook gestopt, wegens drukke werkzaamheden en opleiding.

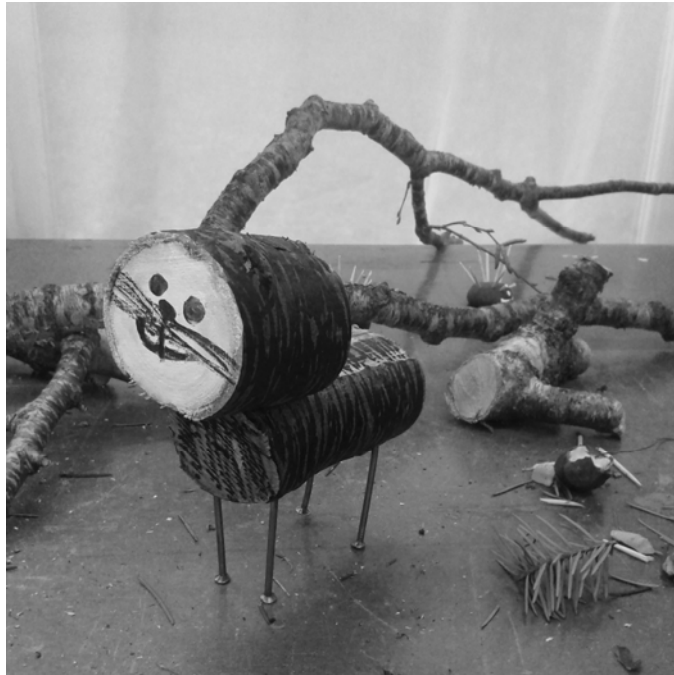
Beiden hartelijk dank voor jullie inzet!

We kunnen dus versterking gebruiken... voel je je aangesproken of ken je iemand die zijn of haar enthousiasme en kennis wil delen? Laat het ons weten.

Wat zit in het vat: een ochtend over insecten, hoe komen planten en dieren de kou door, een ochtend rond alles op en in het water en veel speuren rond ons Honk.

Begeleiding:
Martijn Loenen
en Annemieke
Berg van
Saparoea (050
5252281), Nanny
Smeenge en
Dineke Buist
(050 3143450).

Knutselbeest
Foto Annemieke
van Saparoea

Geologie van Noord-Drenthe, Harry Huisman.

Verslag lezing (21 november, 33 belangstellenden)

De lezing begint met de mededeling dat de ijstijdtheorie die voor ons zo vanzelfsprekend is, nog maar 120 jaar bestaat. Een aantal wetenschappers, heeft zich in de afgelopen eeuwen bezig gehouden met het verschijnsel, waarna deze theorieën ontstaan zijn. In de 17^e eeuw was Johan Picardt, een Nederlandse medicus en predikant, een van de eersten die het landschap beschreef door er echt naar te kijken en te luisteren naar de (volks)verhalen uit de buurt. Hij woonde een tijd in de buurt van Assen en zag bijna dagelijks de hunebedden. Hij was er, en met hem vele anderen, heilig van overtuigd dat deze door reuzen gebouwd waren. Een aanname, die bevestigd werd door de vondst van enorme “mensenbotten”. In werkelijkheid waren het mammoetbotten, maar die dieren kenden ze toen nog niet. Ook de naam hunebed verwijst naar reuzen, “huyn” is een oud-Nederlands woord voor reus.

In Zwitserland was men ook bezig met het raadsel van de rotsblokken die ver weg van de bergen gevonden waren. De Zwitserse geoloog en meteoroloog Jean-André Deluc was er in de 18e eeuw van overtuigd dat het alleen de zondvloed geweest kon zijn die de enorme rotsblokken verplaatst had tot op vele kilometers van de bergen.

In 1837 kwam een andere Zwitserse geoloog, Louis Agassiz, als eerste met een theorie over een ijstijd. Hij had bestaande gletsjers bestudeerd en was tot de conclusie gekomen dat alleen ijs deze grote brokken steen kon verplaatsen. Ook over grotere afstanden, maar vanuit de Alpen helemaal tot in Nederland en Noord-Duitsland dat zou niet kunnen. Dat er ook een ijskap over Noord-Europa had gelegen werd steeds duidelijker toen er gesteenten uit Scandinavië veel zuidelijker teruggevonden werden. Dat ijs de enorme rotsen kon verplaatsen werd bewezen met gletsjerkrassen. Uit Scandinavië was bekend dat er op stenen die door het gletsjerijs mee werden genomen krassen te zien waren. Op stenen in Duitsland werden diezelfde krassen gezien, terwijl daar nergens meer een gletsjer was. Die moest er dus in het verleden wel geweest zijn.

De ijstijden hebben 3 astronomische oorzaken: de baan die de aarde om de zon maakt is elliptisch, de hoek van de aardas (hoe schuin de aarde staat) is niet steeds hetzelfde en de aarde “tolt” als gevolg van het draaien om die schuine as, als een tol die niet netjes rechtop staat. Deze drie fenomenen

zorgen ervoor dat bepaalde delen van de aarde (voor langere tijd) meer of juist minder zon krijgen. Dat laatste kan de oorzaak zijn van een ijstijd.

Nederland werd bedekt met ijs dat over de Botnische golf en Oostzee is gegleden. De noordkant van de Botnische golf was de “startplek” van het ijs, de laag was hier 3 tot 4 km dik. Het ijs drukt dan zo zwaar op de onderste laag dat deze gaat “lopen”. Dit lopende ijs heeft ruggen en dalen gemaakt en nam allerlei materiaal mee dat nu hier weer in de bodem te vinden is in de vorm van keien, keileem, zand en grind.

Het is bijna niet voor te stellen, maar 150.000 jaar geleden was Eelde-Paterswolde bedekt met een laag ijs van wel 750 tot 1000 meter dik! Aan de hand van gidslagen en gidsgesteenten is bepaald tot waar het ijs is geweest en waar het ijs vandaan kwam. Keileem is zo’n gidslaag die hier in de omgeving op grote schaal voorkomt. Op de excursie zal op een aantal plaatsen in de omgeving gekeken worden naar de invloed van de ijstijden, landschappelijke elementen zoals hoogtes en laagtes en veenvorming en hoe in de bodem de geologische geschiedenis af te lezen is.

Twee relicten uit de ijstijd zijn pingoruïnes en uitblaaskommen. Deze zijn nu in het landschap te herkennen als, meestal, ronde laagtes. Soms staan ze vol water en zijn ze dichtgegroeid met veen of andere planten. Een pingoruïne is ontstaan doordat het water in de bodem bevroor en uitzette. De grond er boven op werd omhoog gedrukt en gleed uiteindelijk van de top omlaag. Als de grote ijslens dan gesmolten was bleef er een met water gevulde laagte over die langzaamaan dichtgroeide, vaak ligt er een rand omheen. Een uitblaaskom is ook een laagte, maar dan ontstaan door de wind die het zand op die plek weg geblazen heeft. Deze kommen kunnen ook met water of begroeiing gevuld zijn. Het verschil is daardoor niet altijd duidelijk te zien en de lezing werd afgesloten met een handig ezelsbruggetje hoe je het verschil kunt zien tussen een pingoruïne en een uitblaaskom: loop er maar in, kom je aan de andere kant weer boven, dan is het een uitblaaskom. Ziet niemand je ooit weer terug, dan was het een pingoruïne... Maaïke de Goeij

Deel 2. Excursie (23 november 16 belangstellenden)

Het weer zat mee: geen wind en halverwege kwam de zon er zelfs bij, waardoor het nog zo’n vijf graden werd.

Vanaf het Kampje reden we naar de Vogelzangsteeg in Noorderlaren. Vanaf die locatie kijk je in zuidelijke richting de **Besloten venen** in, zo geheten vanwege het feit dat hier veen opgesloten (besloten) ligt door het zand van de Hondsrug. Besloten venen is een breed erosiedal (haaks op de oostelijke tak van de Hondsrug) waar doorheen het water kon stromen van het dal van de Drentsche Aa naar het dal van de Hunze. Toen dit na verloop van tijd niet meer kon raakte het dal weer opgehoogd. Door het midden van het dal loopt een slootje (zie Topografische Atlas Drenthe, 1: 25.000). Mooi te zien zijn ook de verschillen in perceelsafscheidings. Aarden wallen met zomereiken op de hoge droge rand en greppels met daarlangs zwarte elzen in het lagere nattere deel, zie foto.

Het volgende excursiepunt was **Appelbergen**, waar we vanaf de Appelbergenweg eerst het hoger gelegen bolvormige landschap zagen, bestaande uit zand op keileem en daarna vanaf de zuidrand het Groote Veen in keken. Het Groote veen ligt als een kom in de hoger gelegen omgeving, vandaar ook de term komveen. Mogelijk is dit veen een zogenaamde pingoruïne, een relict van het eind van de laatste ijstijd. Staatsbosbeheer is eigenaar van Appelbergen. Om uitdroging van het veen te voorkomen is een schot met overloop geplaatst in de ooit aangelegde centrale afwateringssloot. Gehoopt wordt op nieuwe hoogveenvorming. In het veen groeit ook gagel. Vervolgens gingen we via de Waterleidingweg het **dal van de Hunze** (Onnerpolder; veel kolganzen aanwezig) in. De polder is een boomloze grasvlakte aan de flank van de met bomen begroeide oostelijke tak van de Hondsrug.

Grondboring in de Onnerpolder

Foto Gernand Stockmann

Een grondboring met een lange guts door Harry Huisman liet ons restanten van rietstengels en elzenhout zien, wat duidt op een vroeger aanwezig riet-elzen moerasveen. Op een diepte van zo'n 50 meter moeten nog materiaalresten aanwezig zijn uit de Scandinavische en Baltische Staten, Noord Duitsland en Polen, aangevoerd door de Eridanosrivier (=Baltische rivier). Die rivier had zijn oorsprong in Lapland en bijna de hele Westeuropese laagvlakte behoorde tot haar delta. Gletsjers hebben de loop van de tijd de ooit zo machtige rivier weer weggevaagd uit het landschap. (info op internet).

Steilrand Foto Leo Stockmann

bekend als knik- of knipklei.

Tenslotte gingen we naar **Donderen** waar aan de Oosterwaterweg sinds een paar jaar een **aardkundig monument** aanwezig is. Een steilrand laat de bodemopbouw zien van drie ijstijden, Elsterien, Saalien en het Weichselien (als jongste). Helemaal onderin is een laag van spierwit, fijn glinsterend zand te zien, het zogenaamde Peelozand, ook wel poesjeszand genoemd omdat het

Het vierde excursiepunt was **Polder Oosterland**, gelegen tussen de A28 en het Friesche Veen. In de Meerweg ligt in het oosteinde nog een verdieping, duidend op een vroegere loop van de Drentsche Aa. Een grondboring in een wal van een slootje in de polder gaf een guts vol blauw-grijsgekleurde klei te zien. Vroeger had de zee haar reikwijdte via rivier- en beekdalen (denk aan Reitdiep, Drentsche Aa; ook aan Hoge en Lager Aa in de stad Groningen) tot in Noord Drenthe en zette daar de lichte kleideeltjes af. Het is een kalkloze zware klei,

zo zacht aanvoelt. Daarbovenop een decimeter dikke laag keileem, een restant van een eens veel dikkere laag. Tussen het keileem en de zwarte bouwvoor zien we een dekzandlaag. Het aardige is dat de steilrand bewaard is gebleven omdat het met rust werd gelaten vanwege oeverwaluwen die zich hier in de voormalige zandafgraving hadden gevestigd. Op het terreintje is achter glas ook een latexprofiel van de bodemopbouw te bewonderen. Tijdens de excursie was er niet de tijd alle informatie te lezen, dus beveel ik u aan er nog eens naar toe te gaan. Op Google kunt u ook via 'bodemprofielen Noord Nederland' info krijgen over het aardkundig monument in Donderen. Harry Huisman heeft een eigen site: www.kijkeensomlaag.nl.

Leo Stockmann

Stormgeweld
van 28 oktober
2013.
Afgeknapte
zomereik aan de
Groninger weg
ter hoogte van
de
Meerkoetlaan.

Foto Leo
Stockmann

Zomereik over bospad in de Vosbergen Foto Leo Stockmann

Programma IVN Eelde-Paterswolde voorjaar/zomer 2014

Voor bepaalde lezingen/excursies kan een geringe bijdrage worden gevraagd.

Dinsdag 18 maart

Algemene ledenvergadering met lezing van de heer Jan Menzinga

Na afloop van de vergadering deel houdt de heer Jan Menzinga - lid van IVN Zuidlaren - een 3d-presentatie. Hij laat beelden zien van landschappen en van vlinders, bloemen en paddenstoelen. De stereofoto's die Jan laat zien zijn bijzonder mooi. U moet tijdens de show een bril dragen met gepolariseerde glazen. Er zijn voldoende brillen aanwezig zodat iedereen kan genieten van het stereo-effect.

Aanvang: 20.00 uur. Ons Dorpshuis, Bähler Boermalaan 4 Paterswolde.

Zaterdag 12 april

Plantenruilbeurs aan de Esweg 23 in Eelde

Ook dit jaar biedt Jopie Kardol haar tuin weer aan voor het houden van de jaarlijkse plantenruilbeurs. Deze beurs is niet alleen een gelegenheid om plantjes te scoren, maar ook een plek waar mensen aanwezig zijn die u graag willen adviseren over allerlei groene zaken. Als u zelf geen planten, bollen of zaden in kunt brengen, dan is dat geen probleem, want de aanvoer is ieder jaar groter dan de vraag.

Ook het bezichtigen van de tuin is alleszins de moeite waard en de koffie staat klaar.

De beurs begint om 10.00 uur en sluit om 12.30 uur.

Zondag 27 april

Wandeling Appelbergen

De wandeling was voor eind vorig jaar vastgesteld als snertwandeling. Maar vanwege de regen en de stormachtige wind kon die niet doorgaan, te gevaarlijk in het bos. Nu maken we er een voorjaarswandeling van.

Appelbergen bij Glimmen is een landschappelijk erg gevarieerd en boeiend gebied, gevormd door ijstijden en menselijk gebruik.

Door inrichtingsmaatregelen is het gebied weer meer open en ook watervasthoudend gemaakt.

Gewandeld wordt er door bos, langs vennen en essen en over historische karrensporen. De wandeling duurt ongeveer anderhalf uur.

Vertrek per auto om 9.30 uur vanaf het Kampje (Parkeerplaats tegenover café Boelens) in het centrum van Eelde. In Appelbergen start de wandeling om 10.00 uur vanaf de parkeerplaats (met info-bord) aan het noordeinde van het gebied.

Aanmelding bij Ynze de Boer, 050-3091875, ynzedeboer@hetnet.nl of bij Leo Stockmann, 050- 3095304, glstockmann@hotmail.com

Zaterdag 10 mei

Vogelexcursie De Duinen-Vosbergen

De excursie wordt gehouden in het kader van de derde Nationale Vogelkijkweek. In voorgaande jaren was de belangstelling voor een dergelijke excursie groot en zowel volwassenen als kinderen waren belangstellend. De Duinen-Vosbergen is een gevarieerd landgoederen gebied. Lanen met oude bomen en jonge en oude bosopstanden van loof- en naaldhout zorgen voor een gevarieerd geheel. De maand mei is een goede zangmaand voor vogels. Standvogels en vogels die terug zijn uit verre landen zullen zich laten horen en zien. Leden van de Vogelwerkgroep zullen u rondleiden en vertellen over gedrag en geluiden van de diverse vogelsoorten. Neem een verrekijker mee, doe stevige wandelschoenen aan en houdt er rekening mee dat het op het vroege tijdstip nog fris kan zijn. Start excursie om **7.30 uur** vanaf de parkeerplaats tegenover de ingang naar het zwembad Lemferdinge (Lemferdingelaan, Paterswolde).

Zondag 18 mei

Veentjesroute Zeijen

We beginnen onze wandeling om 9.30 uur en wel met een kopje koffie in café Hingstman aan de Brink in Zeijen.

De route loopt door de prachtige omgeving van het brinkdorp Zeijen. Tijdens de wandeling lopen we langs een aantal veentjes, die tijdens de laatste ijstijd zijn gevormd, de zogenaamde pingoruïnes. Andere veentjes zijn in het verre verleden uitgestoven. De wandeling leidt ook langs houtwallen, essen en groengronden. Ook zien we een tjasker, een primitieve watermolen die vroeger werd gebruikt bij het droogmaken van het veen.

De wandeling staat onder leiding van de heer At de Groot, coördinator van de werkgroep Zeijerwiek. Deze werkgroep pleegt regelmatig onderhoud aan de veentjes in de omgeving van Zeijen.

We vertrekken om 9.00 uur per auto vanaf het Kampje in het centrum van Eelde.

Opgave: Ynze de Boer 050-3091875 of via mail: ynzedeboer@hetnet.nl

Zaterdag 21 juni

Slootjesmiddag voor kinderen en hun begeleiders

In het weekend van 21 en 22 juni worden in ons land de IVN Slootjesdagen georganiseerd. Onze afdeling maakt er een mooie en gezellige middagactiviteit van voor kleinere en grotere kinderen. Grootouders, ouders of verzorgers zijn van harte welkom en kunnen assistentie verlenen. Er wordt een mooie locatie bij slootjes uitgezocht waar allerlei opdrachten uitgevoerd gaan worden en die hebben natuurlijk allemaal met water te maken. Wie weet wat er allemaal uit het water tevoorschijn komt. Een dikke kikker? Een vis? Een grote zwarte watertor? Een poelslak? Het zal vast heel spannend worden!

Meer informatie te zijner tijd op onze site: www.ivneeldepaterswolde.nl en in Dorpsklanken.

Zaterdag 28 juni

Excursie natuurgebied Karding

Voor deze excursie staan drie gidsen voor ons klaar: Mirjam van Dalen, Peter Kruijt en Nathan Brinkman. Alle drie zijn ze opgeleid tot wijknatuurgids voor de wijken Beijum en Lewenborg en het natuurgebied Karding. Graag laten ze ons kennismaken met het veelzijdige gebied Karding, een jong natuurgebied van zo'n 244 hectare dat grenst aan de stad Groningen. Karding bestaat uit bossen, moerassen en graslanden; het gebied wordt beheerd door Natuurmonumenten. Er zijn allerlei verschillende soorten bomen geplant, waaronder veel essen, die zeer te lijden hebben van de beruchte essentaksterfte. In de bosranden zijn open plekken aangebracht (bosrandbeheer).

In de graslanden bloeien veel bloemen, waaronder verschillende soorten orchideeën. Het is interessant om het verschil in vegetatie te zien op klei en veen. Karding ligt nl. precies in de overgangszone tussen deze twee bodemtypen. Om het gras kort te houden en zo bloemen en kruiden een kans

te geven worden Herefordrunderen ingezet. Deze begraasde delen trekken veel insecten en vlinders aan, die op hun beurt allerlei soorten vogels aantrekken. Zo zijn er de ijsvogel, de blauwborst, de kleine karekiet, kieviten, grutto's en tureluurs gezien.

In Kardingeligt het oude dorp Noorddijk met zijn kenmerkende lint bebouwing en prachtige oude boerderijen met grote wilgen en iepen op het erf. De Noordermolen stamt uit 1864 en heeft weliswaar geen bemaling functie meer, maar draait wel regelmatig.

Vertrek per auto om 9.00 uur vanaf het Kampje in Eelde.

Aanmelding bij: Ynze de Boer 050-3091875 of ynzedeboer@hetnet.nl
of bij Leo Stockmann 050-3095304 of glstockmann@hotmail.com

Zondag 24 augustus

Fietsexkursie naar een drietal veentjes in de buurt van Bunne.

Veentjes zijn in het grijze verleden gevormd op de lage plekken in het landschap. Eigenlijk zijn het dus kleine reservaten uit een ver verleden. Tijdens deze fietstocht gaan we eerst naar de veentjes ten noorden en ten zuiden van de weg die Paasveen heet. Daarna bezoeken we het Bongveen langs de Scheperijen. Dit veentje is een paar jaar geleden behoorlijk uitgebreid. Het reikt nu zelfs tot aan de Bunnerveenseweg.

Over deze veentjes valt niet alleen veel te vertellen over het ontstaan en het beheer, maar ook de soort begroeiing is interessant.

We vertrekken om 9.00 uur vanaf het Kampje in Eelde.

De fietstocht wordt geleid door Ferry Wilkens, van de plantenwerkgroep.

In verband met de kwetsbaarheid van de terreintjes kunnen niet meer dan 15 mensen mee.

Opgave bij Ynze de Boer: 050-3091875 of ynzedeboer@hetnet.nl

Zondag 14 september

Open middag IVN op vlinderkampje "De Duinen"

Het is traditie om onze IVN afdeling op de zondag na Open Monumentendag (in Eelde) te presenteren op het vlinderkampje. Op dit moment is het nog niet duidelijk of dit goed bezochte en gezellige evenement door kan gaan. Houd de IVN website, Dorpsklanken en www.ivneeldepaterswolde.nl in de gaten!

Woensdag 24 september**Lezing over otters in het Zuidlaardermeergebied door Alwin Hut**

Alwin Hut, beheerder bij het Groninger Landschap, geeft een presentatie over de bever in het Zuidlaardermeergebied. In 2008/2009 zijn daar in totaal 17 bevers uitgezet.

Hoe verliep het uitzetten van de bevers, hoe is de ontwikkeling van de populatie, worden er voldoende jongen geboren voor een bestendige populatie en wat eten de dieren in de verschillende seizoenen? Hoe groot is de kans dat bevers van het Zuidlaardermeergebied de Onlanden bereiken? De spreker houdt zich al sinds de introductie van de bevers bezig met het wel en wee van de dieren en weet er dus 'alles' van. Verrassend was dat begin 2012 een otter een onbewoonde beverburcht kraakte! Op de avond zullen ongetwijfeld bijzondere beelden worden vertoond.

Aanvang: 20.00 uur in Ons Dorpshuis, Bahler Boermalaan 4 in Paterswolde.

Minicursus Paddenstoelen

In de loop van oktober wordt een minicursus paddenstoelen georganiseerd: een leer-doe-avond binnen en een ochtend buiten. In de loop van september krijgt u meer gegevens via mail en media.

Zaterdag 1 november**Natuurwerkdag**

De Natuurwerkdag wordt gehouden in het mooie natuurgebied Ydersveen even ten zuiden van het vliegveld.

Op deze dag wordt u in de gelegenheid gesteld om een persoonlijke bijdrage te leveren aan het onderhoud en de bescherming van de natuur. Waaruit de werkzaamheden bestaan is op dit moment nog niet bekend.

Verdere informatie kunt u t.z.t. vinden in Dorpsklanken en op de volgende sites:

www.ivneeldepaterswolde.nl

www.natuurwerkdag.nl

Nacht van de nacht fietstocht op 26 oktober 2013

Het voorspelde goede weer voor die nacht deed verschillende mensen besluiten zich nog op het laatste moment aan te melden. En zo vertrokken we 's avonds om 21.00 uur met 14 personen o.l.v. Leo Stockmann vanaf het Kampje in het centrum van Eelde naar de Onlanden, het nieuwe waterbergings- en natuurontwikkelingsgebied ten westen van Eelderwolde. De lucht was helder en de temperatuur was ver boven normaal, 14 (!) graden, de zwakke wind kwam uit het zuidwesten. De tocht ging over landweggetjes en fietspaden door en langs de beekdalen van het Eelderdiep en het Peizerdiep. De gids had zich terdege voorbereid op de route en wist nagenoeg blindelings potentieel gevaarlijke obstakels (landhekken, paaltjes, scherpe bochten) te duiden. Vanaf de bruggetjes konden we de beken en de nieuw aangelegde slenken zien als slingerende zilveren linten. Aan de hemel liet de Melkweg zich als een lichtende band boven onze hoofden prachtig bewonderen, en iedereen kende het sterrenbeeld Grote beer (de 'steelpan').

Picknick bij het licht van een zaklantaarn

Foto Martin Hols

Een sterrenkundige wees ons op de opkomst in het noordoosten van Jupiter, de grootste planeet van ons zonnestelsel. De maan (laatste kwartier) zou te laat opkomen om ons bij te lichten en daarom kon de tocht in

behoorlijke duisternis plaatsvinden. Fluitende smienten, gakkende kolganzen en roepende kieviten gaven blijk van hun overnachting. Een (rans?)uil was op jacht. Her en der maakten we een korte stop om de omgeving op ons te laten inwerken (fietslicht uit, niet praten).

Op een van de meest donkere plaatsen, omgeving Roderwolde, werd gepicknickt. De blokjes koeienkaas, de natuurboterwafels, het biologische appel- en sinaasappelsap en het safarilikeurtje vielen er lekker in. De pepernoten bleven onaangeroerd, de kwestie van wel of niet Zwarte Piet die in die periode erg speelde, moet daar mee te maken hebben gehad. Bij het naderen van Paterswolde werd de groep steeds kleiner in aantal omdat het voor niemand noodzakelijk was weer naar het Kampje te gaan. Het leek het kinderversje van de tien kleine negertjes, maar gelukkig niet van die noodlottige strekking. We kunnen terugzien op een erg geslaagde tocht die ongeveer tweeënhalf uur duurde.

Leo Stockmann

Vogelvitrine van De Wieken naar de Centrumschool

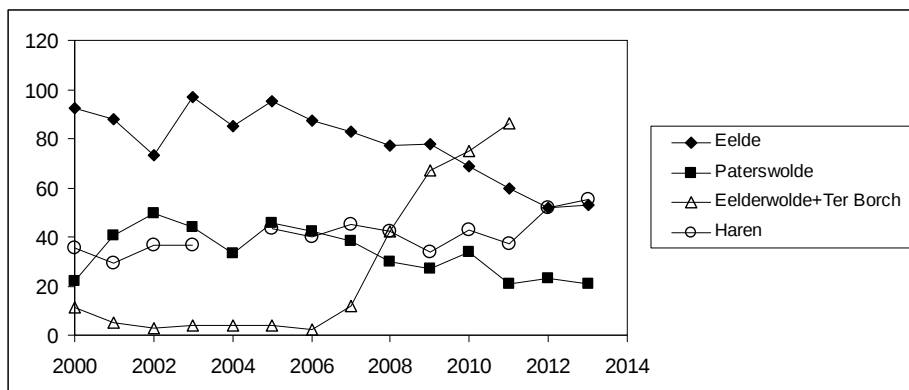
Foto Ynze de Boer

In 2010 kon de Vogelwerkgroep haar voorraad opgezette vogels mooi opstellen in een vitrine die geplaatst kon worden in de hal van De Wieken. Willem Zandt en Piet Feenstra zijn daar druk mee geweest. Zie Groen voorjaar 2010. Vanwege de afbraak van De Wieken moest er een nieuwe plek voor de vitrine worden gezocht. Willem heeft daarvoor de Centrumschool benaderd (Willem brengt en haalt zijn kleinkinderen daar regelmatig) en de directie vond het een prima idee de vitrine daar in de hal te plaatsen. Opnieuw zijn Willem en Piet er even druk mee geweest. De gemiddelde leeftijd van bewonderaars voor de vogels zal waarschijnlijk drastisch dalen. We moeten aan de toekomst blijven denken!

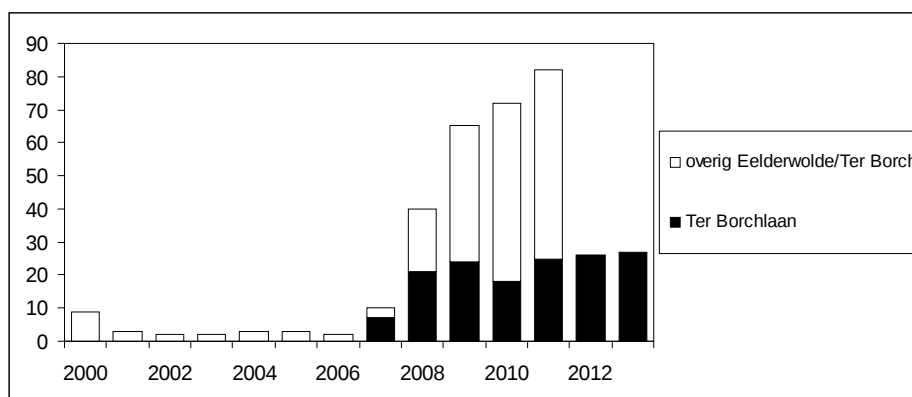
Leo Stockmann

Huiszwaluwen in Eelde-Paterswolde

Jaarlijks worden er bezette huiszwaluwnesten in het werkgebied van de vogelwerkgroep geteld. In Eelde zijn de afgelopen zomer 53 nesten vastgesteld. Dat waren er minder dan in voorgaande jaren. Zo'n tien jaar geleden waren het er nog rond de 90 nesten (zie figuur 1). Dezelfde afnemende trend is ook in Paterswolde vastgesteld. Tien jaar geleden ging het om circa 45 nesten. Tegenwoordig gaat het om amper meer dan 20. Een omgekeerde ontwikkeling zien we aan de Meerweg in Haren. In 2013 zijn 55 nesten geteld. Sinds 2000 waren nog niet eerder zoveel nesten bezet. Een veel sterkere toename is vastgesteld in Eelderwolde en Ter Borch. Tien jaar geleden ging het om enkelingen. In 2011 was dit toegenomen tot 86. Deze toename is het gevolg van het bouwen van de nieuwe woonwijk Ter Borch. Meerdere huizen in deze wijk zijn geschikte locaties voor huiszwaluwen om nesten te bouwen. Hoeveel nesten er in 2012 en 2013 waren is niet goed bekend. De laatste jaren zijn alleen de huizen aan de Ter Borchlaan bekeken. De eerste nesten zijn hier vastgesteld vanaf 2007. De laatste jaren gaat het om bijna 30 nesten (27 in 2013). In de rest van de wijk zaten in 2011 57 nesten. Als we aannemen dat in 2013 ook ongeveer zoveel nesten aanwezig waren, dan zaten in het hele werkgebied zo'n 220 nesten. Dat aantal is vergelijkbaar met het aantal tijdens de laatste volledige telling in 2011 en zo'n 60 nesten meer dan in 2000. De toename aan de Meerweg en met name die in de omgeving van Ter Borch compenseert dus ruim voor de afname in Eelde en Paterswolde.

Figuur 1. Het aantal huiszwaluwnesten in de vier deelgebieden.

Figuur 2. Het aantal huiszwaluwnesten in Eelderwolde en Ter Borch.

Joke & Jeroen Nienhuis en Ep de Boer

Waarnemingen van roepende bosuilen

Op 25 november 2013 deed ik een mailbericht uitgaan naar de leden van onze VWG en naar nog enkele andere personen met daarin de vraag: 'Valt het jullie ook op dat de bosuilen zich de hele nacht laten horen?' Dit vooral op grond van beverig geroep/gezang (mannetje) dat ik hoorde in de omgeving van mijn woning aan de Anemoonweg. Het geroep kon gehoord worden vanaf het begin van het donker tot aan het eind ervan. Langsrijdende auto's, brommers en fietsers en ook wandelaars werden getolereerd. Wie doet me wat, zo hoog in de boom! Op mijn mail kwamen verschillende reacties binnen. Roepende bosuilen werden op meerdere plaatsen in de bebouwde kom en in het (aangrenzende) buitengebied gehoord. Nu ik dit bericht schrijf, begin februari 2014, wordt er nog steeds door bosuilen geroepen. In Dorpsklanken van 2 februari 2011 heb ik aandacht aan de bosuil besteed, de kop van het artikeltje luidde: 'Bosuil gehoord?' Met daarin de zin: 'Nachtwakers, dan wel slechte slapers onder ons hebben de hele winter door de bosuil regelmatig kunnen horen.' Maar de afgelopen maanden viel het me op dat ze ook zo vroeg op de avond (wel bij donker) en tot zo vroeg in de ochtend (ook bij donker) te horen waren. Is de bosuil ook meer een bebouwde kom vogelsoort geworden? Ik heb dat gevoel een beetje, voor Eelde-Paterswolde althans. Maar jaarlijkse tellingen zijn er niet. In het handboek 'Vogels van Nederland' staat als leefgebied van de bosuil vermeld:

Foto Mark de Vos

Loof- en naaldbossen, bosschages in agrarische gebieden, parken en tuinen met oude bomen, maar ook in parken, op pleinen en begraafplaatsen in stadscentra, als er maar grote bomen zijn. Niet vreemd dus dat de bosuil naast aanwezigheid in onze landgoedparken en -bossen zich ook vanuit oude(re) beplantingen in ons dorp laat horen. Om hoeveel broedparen het gaat is onduidelijk. Maar gezien de spreiding van de waarnemingen zou het op zijn minst om vijf kunnen gaan. Aangaande de roep (het gezang) van het mannetje, nog enkele opmerkingen van mensen die hebben gereageerd. 'Prachtig weemoedig'. 'Inderdaad beverig en weemoedig (paartje aanwezig), maar ook fijn als ze een eindje verderop gaan!', 'Ik vind het nog steeds zo'n bijzonder geluid, in september begon hij al te roepen'. Zelf vind ik het geluid van het mannetje waarvan het gezang omschreven wordt (Tirions Vogelgids, 1987) als langgerekt, bevend hoew.....woe-woe-oe-oe (en dat steeds herhalend) ook bijzonder. Maar ik heb óók wel eens gedacht, toen ik niet in slaap kon komen en de uil maar bleef roepen: Graag oogjes dicht en snaveltje toe!

Met dank aan Jeroen Nienhuis, Tineke van den Berg, Joop Kadijk, Nanny van Dijk, Bernardine van Maanen, Sieds Rienks, Fred van der Noord en Martin Hols voor het doorgeven van waarnemingen. Anne van der Zijpp houdt zich aanbevolen om rustplaatsen van de bosuil te weten i.v.m. foto's maken.
Leo Stockmann

Vrijwilligers in beeld. Aflevering 7

Anne van der Zijpp en Sieds Rienks

Foto Ynze de Boer

Deze keer aandacht voor twee doorgewinterde vogelaars binnen onze afdeling, Anne van der Zijpp en Sieds Rienks. Beiden waren als schooljongen al belangstellend voor vogels: Anne in Zuidwest Friesland, Sieds in Zuidoost Drenthe. En nu allebei de 60 jaar al ruim gepasseerd, heeft het vogelen hun nog steeds te pakken. Het eerste vogelboekje van Sieds was het 'Prisma vogelboek' van J.E. Sluimers met zwart-wit tekeningen en bijbehorende beschrijvingen van de vogelsoorten, prijs fl. 1,25. Als beroep kozen zowel Anne als Sieds voor het onderwijs. Het overbrengen van kennis

zit in hun bloed. Onze afdeling heeft al veel profijt van beiden gehad vanwege de lezingen en excursies die ze verzorgd hebben en vanwege hun bijdragen aan meerdere vogelcursussen. Bij de eerste vogelcursus die onze afdeling organiseerde, begin 80er jaren, was Anne overigens zelf nog cursist. Het herkennen van vogelzang leerde hij aanvankelijk door het afspelen van cassettebandjes met vogelgeluiden, door zijn kinderen liet hij zich wel eens overhoren. Zowel Anne als Sieds zijn, uiteraard zou je bijna zeggen, voorzitter/coördinator geweest van onze vogelwerkgroep. In 2002 gaf IVN Eelde-Paterswolde het boekje 'Vogels kijken Paterswolde' uit. Verschillende leden van de vogelwerkgroep waren bij het schrijven van het boekje betrokken, en natuurlijk ook Anne en Sieds, Anne eveneens als fotograaf. Van hun lezingen weten we dat beiden prachtige foto's kunnen maken. Een passie van Sieds is ook het vastleggen van vogelgeluiden. Die opnamen gebruikt hij om cursisten wegwijs te maken in de herkenning van die geluiden. Dat Sieds nog heeft meegewerkt aan de realisatie van het eerste natuurspad in de Vosbergen en Anne van 1989 tot 1994 voorzitter is geweest van onze afdeling kan natuurlijk in dit stukje niet onvermeld blijven. We hopen dat beiden nog vele jaren actief kunnen blijven voor onze afdeling.

Leo Stockmann

Dode bruine kikkers op de weg

Verspreid in de wijk Spierveen liggen enkele waterpartijen en verbindingsslotten. In deze wateren kunnen in het voorjaar kikkers worden gehoord. Van mei tot en met juli is het luide gekwaak van de groene kikkers op vele plekken te horen. In het voorjaar voornamelijk het geknor van de bruine kikkers.

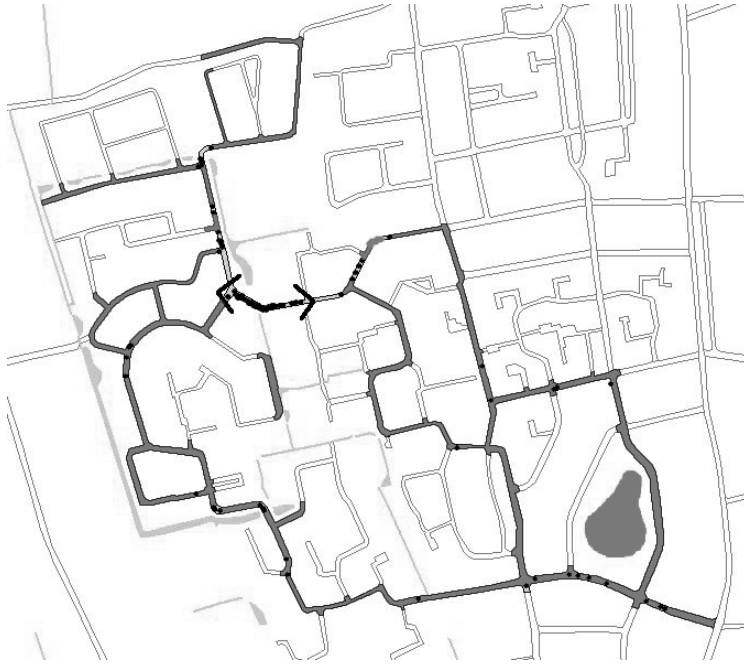
In maart 2011 viel het ons op dat er een aantal door auto's overreden kikkers op wegen in Spierveen lagen. Om een beeld te krijgen van de aantallen en de plekken hebben we op 23 en 25 maart een aantal wegen afgezocht om het aantal dode kikkers te tellen. In totaal hebben we 5 kilometer weg afgelopen. Het ging hierbij vooral om de doorgaande route in de wijk Spierveen, aangevuld met enkele kleinere wegen in deze wijk, en de omgeving van de vijver aan de Mozartweg (zie kaart).

Hoeveel kikkers?

In totaal hebben we 96 kikkers gevonden. In alle gevallen waar we de soort nog konden herkennen ging het om bruine kikkers. Het totaal aantal overreden kikkers was waarschijnlijk meer dan 96. Op de tweede dag dat we telden, (25 maart) hebben we bijna het gehele stuk, dat we twee dagen daarvoor hadden geteld, opnieuw afgelopen. Daarbij hebben we enkele kikkers gevonden die we tijdens de eerste telling over het hoofd hebben gezien. Bovendien zijn er een aantal nieuw overreden kikkers bij gekomen. Het is waarschijnlijk dat een deel van de kikkers op de eerste teldatum al niet meer herkenbaar was als kikker (bijvoorbeeld omdat er al teveel auto's overheen waren gereden). Ook na de tweede teldatum zullen er nog nieuwe kikkers zijn overreden. Hoeveel slachtoffers er in totaal zijn gevallen is onbekend. Het zullen er in elk geval meer zijn geweest dan de 96 die wij hebben gezien.

Waar lagen ze?

Niet op alle onderzochte stukken vonden we evenveel kikkers (zie kaart). De meeste slachtoffers lagen op de doorgaande route door de wijk (Veenstukken, Broekstukken, Pinksterbloem, Beethovenweg). Op de rustiger wegen vonden we bijna niets (Hemstukken, Meerstukken, Veldstukken, Zilverschoon, Fluitekruid). De meeste kikkers lagen op de wegen in de buurt van waterpartijen. Verreweg de meeste (40 van de 96 exemplaren) lagen op de grens van Broekstukken en Veenstukken tussen Lagestukken en het huis "De Tweesprong" (Hemstukken).

Kaart met de wegen in Spierveen en omgeving. De onderzochte stukken zijn donker gekleurd. Behalve de wegen zijn eveneens de sloten en vijvers aangegeven. Iedere stip is een vondst van een kikker. De meeste kikkers (40 exemplaren) zijn gevonden tussen de twee dikke zwarte lijnen.

2013

In april 2013 hebben we enkele keren geteld in het stuk waar een jaar eerder de meeste slachtoffers zijn gevallen (zie kaart). In dit jaar stelden we in totaal 2 dode bruine kikkers vast. De reden van het grote verschil met 2012 is ons onbekend. Het kan zijn dat we te laat in het seizoen hebben gekeken. Het kan ook zijn dat de omstandigheden voor de kikkers verschilden in beide jaren.

Meer onderzoek

Hoeveel kikkers jaarlijks worden overreden is onbekend. Om een beter beeld te krijgen van de ernst van het probleem zijn meerdere tellingen nodig over de gehele periode dat de kikkers de weg oversteken. Bij dagelijkse tellingen kan ook een beeld worden verkregen van bijvoorbeeld of ze oversteken onder bepaalde weersomstandigheden.

De kikkers steken waarschijnlijk vooral 's avonds en 's nachts over. Een aantal tellingen verspreid over de dag kan hier duidelijkheid over geven. Eventueel kan met een verkeersteller op de plek waar de meeste slachtoffers vallen een beeld worden verkregen van het aantal passerende auto's op de verschillende momenten van de dag en hun snelheid.

Nachtelijk overstekende bruine kikker tandem.

Joke & Jeroen Nienhuis

Entreegeld

Jille Eilander heeft in een schrijven laten weten dat hij teleurgesteld is over het feit dat het dagelijks bestuur besloten heeft voor lezingen en excursies een kleine financiële bijdrage te vragen (zie Groen najaar 2013 voor het waarom van dit besluit). De vrije toegang tot educatieve activiteiten, zo kenmerkend voor IVN behoort met de genomen maatregel tot het verleden, zo stelt Jille. Het bestuur deelt die mening niet.

Het db heeft overigens bij nader inzien bepaald voor leden/donateurs minder te vragen dan voor niet-leden. Het woord 'entreegeld' wijzigen we in 'Graag een bijdrage', dat klinkt wat vriendelijker. Op de alv wordt het punt van de bijdrage voor excursies/lezingen aan de orde gesteld.

Leo Stockmann, voorzitter.

Klein tuintje, grote rups

In ons kleine tuintje aan de Hemstukken valt altijd wel wat te beleven. Zeker nu ik de natuurgidsencursus in Norg volg kijk ik elke dag rond in onze tuin en zie veel meer dan vòòr het volgen van de cursus. Zo is het me nooit eerder opgevallen dat we zoveel soorten mos in de tuin hebben. Als ik deze met een loep bekijk gaat er een nieuwe wereld voor me open. Wat zijn de kapsels mooi. Hoe verschillend zien de soorten er van dichtbij uit. Hoe fijntjes en zo compleet.

Afgelopen voorjaar ontdekte ik een echte levenscyclus in onze tuin. Op een middag viste onze zoon iets uit de vijver. Een hele dikke lange kale rups. Ik vond het eigenlijk een beetje een vies beest. We dachten dat hij dood was, dus legden we de rups in het gras, om eerst maar eens in ons rupsenboek te onderzoeken wat het voor exemplaar was. Het bleek de wilgenhoutrups te zijn. Na een foto met cm erbij (ruim 8 cm) liet ik het dier liggen.

Wilgenhoutrups

Foto Hans Oloff

Misschien een lekker hapje voor een vogel? Na een paar uurtjes ging ik toch weer even kijken. De rups was weg. Toevallig zag ik wat bewegen op het smalle paadje naar de vijver. Het was de rups! Springlevend. Het gekke dier probeerde tussen de tegels in het zand te kruipen. Vol verbazing keek ik naar het diertje. Hoe kan zo'n vette rups zich tussen de tegels ingraven? Daar is toch nooit plek genoeg. Het lukte ook niet helemaal. Een klein puntje stak nog tussen de tegels uit. Iedere dag ging ik kijken, het puntje bleef te zien. Maar na een paar dagen was er opeens een klein holletje in het zand tussen de tegels. Na goed speuren ontdekte ik de rups. Hij kroop over het houten afscheidingsrandje naar de planten. Eenmaal tussen de planten groef hij

zichzelf bliksemsnel in de grond. Dat ging een stuk sneller dan tussen de tegels. Een veel betere plek! Ik heb hem niet meer terug kunnen vinden. In het rupsen/vlinder boek lees ik dat de rups zich vlak onder het aardoppervlak ingraaft en het volgende voorjaar verpopt. Er zijn ook wilgenhoutrupsen die de winter in de vraatgangen van de boom doorbrengen en deze verlaten in het voorjaar om zich vervolgens in de grond te verpoppen. Een derde groep van deze soort rupsen verlaat de boom helemaal niet, maar knaagt een popkamer vlak onder de schors en verpopt zich in de boom. De boom is vaak een wilgensoort, ruwe berk, zwarte els, peer of appel. Wat blijkt als we de wilg in onze tuin knotten? We vinden een klein gaatje met een huidje. Wat ontzettend leuk, de levenscyclus van de wilgenhoutvlinder vindt ook in onze tuin plaats!

Rolinka Bouwmeester

Rupsen van Helmkruidvlinder

Rups Helmkruidvlinder

Foto Anne van der Zijpp

In juli 2011 zat er in mijn bloementuintje aan de Anemoonweg achter het huis een voor mij spectaculair mooie rups. Mijn vlindergidsen gaven geen informatie. Vandaar dat ik via waarneming.nl de vraag stelde naar de determinatie. Het antwoord kwam met vrijwel kerende post. Het ging om de

rupsvan de Helmkruidvlinder, behorend tot de familie van de z.g. uilen. De vlinder komt maar matig op licht af en heeft Helmkruid en Toorts als waardplanten. De vlinder bezoekt o.a. de Vlinderstruik (staat aan de voorkant van mijn huis). De rups op de foto doet zich te goed aan Knopig helmkruid. De vlinder komt volgens de informatie voor op open plekken, wegbermen en bosranden. Hier dus in mijn tuin. Op het Vlinderkampje is in 2010 ook een rups van de Helmkruidvlinder gevonden.

Anne van der Zijpp

Rups van Groot avondrood

Begin september van het afgelopen jaar werd ik door mijn buurman geattendeerd op een merkwaardige rups die bij hem op de stoep zat. Raadpleging van een gids en informatie via internet bleek op te leveren dat het ging om de rups van het Groot avondrood, een nachtvlinder die ook overdag wel actief is.

De waardplant is o.a. het wilgenroosje. De vlinder bezoekt kamperfoelie en rhododendron. De rups leeft van juli tot oktober en "wordt zelden gezien" (aldus mijn vlindergids). De pop overwintert in de grond.

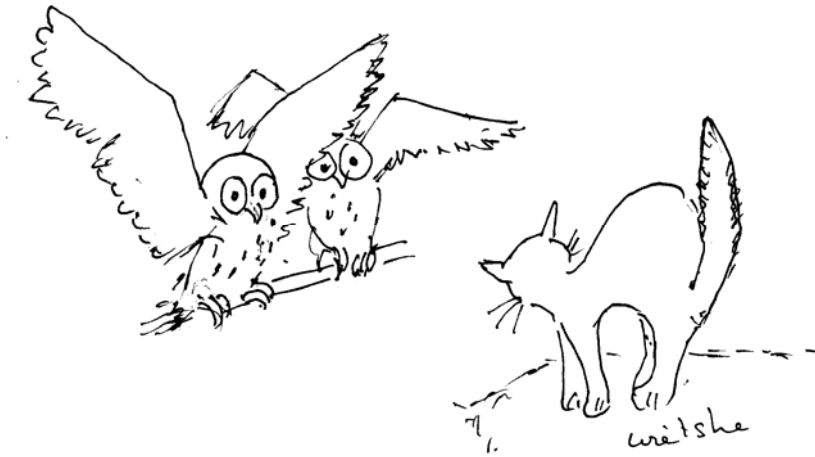
Anne van der Zijpp

Rups avondroodvlinder

foto Anne van der Zijpp

Zo zag Wietske ter Veld haar poes in de schuur op een pak stro tegenover 2 kerkuilen staan.

Stormgeweld van 28 oktober 2013

Omgeklapte Amerikaanse eiken in de Vosbergen Foto Leo Stockmann

Houtoogst 2013-2014 (2)

In Groen najaar 2013 stonden bij 'Houtoogst 2013' enkele foto's gepubliceerd van stapels stamhout van Meerweggebied, Vennebroek en De Braak. Helaas zijn twee teksten van foto's verwisseld. De bovenste foto op blz. 45 betreft Vennebroek, de bovenste foto op blz. 46 betreft het Meerweggebied.

Begin 2014 is begonnen met dunningen op landgoed Vosbergen. Plaatselijk gebeurde dat nogal ingrijpend, en dat leidde tot reacties van zeer verontruste inwoners van ons dorp (ingezonden bericht in Dorpsklanken van 15 en 22 januari 2014, zelfde bericht). Maar na de 'kaalslag' wordt het mooi in de Vosbergen schreef Peter Stouten van de Bosgroep Noord Nederland die de werkzaamheden uitvoert in opdracht van de Kraus Groeneveld Stichting (Dorpsklanken, 29 januari 2014). Op 4 mei 2013 zijn enkele IVN'ers met beheerders van de KGS door Vosbergen gelopen om te praten over beheer van Vosbergen, dat naar aanleiding van het werkplan Landgoed Vosbergen 2012-2016 (zie artikel in Groen najaar 2013). IVN vindt dat bij kap teveel nadruk wordt gelegd op de dikste bomen, en dat je op die manier nooit echt dikke bomen in het bos krijgt. Bovendien vindt IVN dat ter wille van de boscologie en de educatie dood hout (staande of liggende boomstammen) nadrukkelijker aanwezig moet zijn. Schrijver dezes vond de storm van 28 oktober 2013 dan ook een verrijking van de landgoedbossen (artikel in Dorpsklanken, 6 november 2013). Omgeklapte bomen met dikke omhoogstaande wortelkluiten maakten ook Vosbergen levendiger, spannender en zou ook de ecologie ten goede zijn komen. Mijn verzoek aan de beheerders van de landgoederen was: ruim niet teveel op. Dat er ter wille van de begaanbaarheid en veiligheid hout wordt opgeruimd van en vlakbij de paden is logisch. Inmiddels is er wel weer heel veel opgeruimd! Gemiste kans.

Leo Stockmann

Houtoogst in de Vosbergen foto Leo Stockmann
genomen op 26 januari 2014 na de sneeuwval

Kleine beren op de weg

Op 22 oktober 2013 en nog enkele dagen daarna moest ik op de Madijk, fietspad langs het Omgelegde Eelderdiep, met mijn fiets regelmatig uitwijken voor overstekende donkere langwerpige wezentjes van enkele centimeters lang. Ze kropen nog vrij snel ook. Ik ben afgestapt en zag dat het rupsen waren met roodachtig-bruine vrij lange haarborstels, maar ja van welke soort vlinder. Ik heb een paar in mijn jaszak gestopt in de hoop dat ze het daar een kwartiertje zouden uithouden. Thuisgekomen een zoekwedstrijdje gedaan met mijn dochter, wie de rups het eerste op naam zou brengen, zij via haar smart Phone (zoeken op internet, langharige rupsen) en ik met de Thieme Rupsen veldgids. Ik verloor. Het bleek te gaan om rupsen van de kleine beervlinder.

Ik heb de rupsen vrijgelaten in mijn tuin. De rupsen overwinteren bij de wortels van voedselplanten. Dus wie weet zie ik ze dit jaar in mei als vlinders terug.

Leo Stockmann

Rups van de kleine beervlinder

Afbeelding van internet

Onze werkgroepen bestaan uit de volgende medewerkers:

- Vogels:** P.Feenstra, M.Hols, J.Kadijk, B.van Manen, J.Meeder, J.Nienhuis-Poel, A.J.Pot-Ellen, S.Rienks, L.Stockmann, W.Zandt, A.van der Zijpp, A.Smeenge, N.Smeenge, J.Bokma, J.Nienhuis, A.H.v.d.Meulen
Afdeling Vries: H.Eggenhuizen, J.Fekkes, K.Bouwer, M.van Nieff, B.Visch.
- Planten:** T.v.d.Berg, Y.de Boer, F.Nijdam, L.Bierdrager, J.Eilander, L.Odding, R.Douma, L.Stockmann, J.v.d. Werff, W.Kramer, F.Wilkens.
- Publiciteit:** T.v.d. Berg, L.Stockmann, Y.de Boer
- Brom:** A.AB, E.de Boer, Y.de Boer, T.v.d. Berg, W. Kramer, W.Jonker-ter Veld.
- Jeugd:** A.AB, T.v.d. Berg, J.Eilander, F.Nijdam, G.Rietema, M.de Boer, A.J. Pot-Ellen, N.Smeenge, F.Puik, A.van den Berg van Saparoea, D.Buist, P.Feenstra, J.van der Werff.
- Natuurlijke Historie:** Combinatie Ol Eel/IVN
J. Eilander, Y de Boer, F.Nijdam, A.Trox, G.Rietema, J. Arends, H.Heikens, C.Schaafsma, J.K.Westerhof.
- Vlinderkampje:** T.v.d. Berg, R. Douma, A. Zoon, M.de Goeij, M.Wilkens, F. Nijdam, B.v.d.Velde, Y.de Boer, J. v.d. Werff, W.Hoekema, L. Bierdrager, J. Steyvers, W.Kramer, J. Eilander, L.Odding.
- Vormgeving Groen:** Gerbrig Rietema: rietema@planet.nl
- Redactie Groen:** Leo Stockmann: glstockmann@hotmail.com
Ynze de Boer: ynzedeboer@hetnet.nl
- Distributie Groen:** Lideke Jorritsma
- Advertenties:** Jan van der Werff
- Site:** <http://www.ivn.nl/eeldepaterswolde>
- Websitebeheer:** Henk von Eije, Jurjen Bokma, Mark de Vos en Aafke Pot-Ellen.